№ 101. Київ. П'ятниця, 2 мая (15 травня), р. 1908.

Ціна окремого № 4 коп.

№ 101.

БІБЛІОТЕКА Українського Наукового Товариства в Києві

РАДА

газета політична, економична і літературна

ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ.

Рік третій.

Адреса редакції і контори:
у Київі, Велика Підвальна вул. д. 6,
біля Золотих воріт.

Телефон редакції 1458.

Телефон друкарні 1069.

Умови передплати на р. 1908.

ца 1рік	на 11м.	на 10м.	на 9 м.	на 8 м.	на 7 м.	на 6 м.	на 5 м.	на 4 м.	на 3 м.	на 2 м.	на 1 м.
6.	5.70	5.20	4.75	4.25	3.75	3.25	2.75	2.25	1.75	1.25	65.

Рокові передплатники можуть виплачувати передплату частками, в 2 строки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб., в 3 строки: на 1 янв. 2 карб., на 1 февр. 2 карб. і на 1 марта 2 карб.

За границю: на рік 11 карб., на півроку 5 карб. 50 к., на 3 міс. 2 карб. 75 к., на 1 міс. 1 карб.

Передплата приймається тільки з 1-го числа кожного місяця.

За зміну адреси 30 коп.

Авторі рукописів повинні подавати своє прізвище і адресу. Редакція може скорочувати і зміняти статі; більші стати, до друку негодящі, переховуються и редакції 3 місяці і висилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються.

Рукописи, на яких не зазначені умови друку, вважаються безплатними.

Умови друкування оповісток:

За рядок петіту попереду тексту або за його місце платиться: за перший раз 40 коп., за другий 20 коп.

За рядок петіту після тексту: за перший раз 20 коп., за другий—10 коп. Хто шукає заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 коп. за раз

Приймається передплата на рік 1908

на українську політичну, економичну і літературну газету

(рік видання третій)

РАДА,

яка виходить у Київі що-дня, окрім понеділків і днів після свят, українською мовою по програмі звичайних великих політичних газет.

Напрямок газети непартійний демократично-поступовий.

Особливу увагу РАДА звертає на місцеве життя провінції.

Власні кореспонденти в столицях і по всіх значніших містах України.

РАДА має в Державній Думі і Державній Раді кореспондентів **власних**

НА РІК **6** карб. РОКОВІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ОДЕРЖАТЬ БЕЗПЛАТНО:

Т. Шевченка „Кобзарь“

останнього нового повного видання під редакцією В. Доманицького, у яке входять новознайдені твори поета, ще нігде не друковані.

Одержать „Кобзаря“ не тільки ті передплатники, які зразу заплатили всі гроші, а і ті рокові, що виплачують частками в строки, визначені в умовах передплати після останнього внеску.

Умови передплати в заголовку.

Адреса редакції і головної контори: у Київі, Велика-Підвальна вул., д. 6, біля Золотих Воріт. Телефон 1458.

Редактор **Ш. Павловський.** Видавець **Є. Чикаленко.**

Контора газети „РАДА“ просить шановних передплатників, які заплатили 6 карбованців і одбірають газету на залізнодорожій станції, де нема почтових контор, подати найближчу почтову станцію, на яку буде вислано посилкою „Кобзарь“.

р—187—7

Літній театр Купецького Саду.

Товариство Українських Артистів під орудою П. К. САКСАГАНСЬКОГО.

Сьогодня, 2-го мая, виставлено буде:

„Крути та не перекручуй“,

комедія у 5 д. Старицького. Бере участь вся труппа. Початок о 9-й год. веч. 0—193—5

ГРАМОФОНИ

Тонарм од 15 карб. до 100 карб. Грамофонні пластинки. Грамофон-**фонографи Пате** і валки до них у великому виборі.

головне депо музичних струментів і нот

Г. І. ЙИНДРЖИШЕКА у Київі, Хрещатик, 58. Прейс-курант. безплатно.

гд-7-43

КОНТОРА ГАЗЕТИ „РАДА“ просить передплатників, які звертаються до контори за зміною адреси або за якими иншими справами, обов'язково подавати точно стару адресу, на яку висилається газета.

р—48—7

„Патріотізм“.

(Пам'яти Добролюбова).

Беручи на розгляд реальні дані й будуючи свої висновки тільки на них, кращі письменники 60-х років самі скидалися иноді на прозорливців і були проповідниками високого життьового та користного для людности ідеалізму. До таких письменників безперечно належав і Добролюбов. Як сама дійсність ніколи не замикається в якісь рямки, так і Добролюбов ніколи не замикав своїх переконань в рямки великоруської народности, оффіціальної державности і руської літератури. Він піднімався вище їх і се мало дуже добрі наслідки для суспільства і для літератури.

Ми й зараз в писаннях Добролюбова знайдемо стільки свіжого, сьогочасного, що читаєш його, наче твір написано тільки сьогодні; на Добролюбова посилаються, Добролюбова цітують, а за тяжких часів 1904 та 1905 років скільки часописів вказувало суспільству на ідеалізм Добролюбова і радило обернутися до його, як до цілющої криниці!

Добролюбов цікавився українською літературою й читав її не без добрих наслідків. Перечитавши твори Марка Вовчка та Шевченка, він був од них у захваті і в розгляді їх дав таку яскраву формульовку поняття про народного поета, що Скабічевський правдиво сю формульовку назвав „самымъ высшимъ и великимъ откровеніемъ эпохи 50-хъ годовъ“.

Од Шевченка він був у захваті і радив великоросам читати його. Патріотизм Добролюбова вище всяких підозріннів. Його всі одноголосно величають письменником-гражданином. Він скрізь шукає і вказує на те, чого треба, щоб людська істота виросла в людську особу, що потрібно для того, щоб отчизна виросла духово й матеріально, стала б найславнішою і придбала б собі велику любов і високу повагу у всіх чужинців, й що для сього повинен робити кожен з російських підданних.

Наскрізь пронизаний високим коханням до свого рідного, Добролюбов написав де-кілька і патріотичних віршів. Пригадаймо його

„О, моя родина, грозно державная,
Сердцу святая, отчизна любимая,
Наше отечество, Русь православная,
Наша страна дорогая, родимая“...

І вміраючи, Добролюбов думав про „рідний край“, щоб по собі зоставити йому своїм життям і діяльністю добрі наслідки:

Милый другъ, я умираю
Оттого, что я былъ честенъ;
Но за то родному краю
Вѣрно буду я извѣстенъ.

Його гнітить те, що захід дивиться на Росію згори і панує над руським. Пливучи по Волзі на пароході, він пише:

Нѣмецъ у насъ капитанъ, но русскіе все кочегары; такъ отразилась и здѣсь русская доблесть—смиреніе.

Ся ironична й гірка увага зроблена про себе; але ж він так обертається до капитана:

Въ мелкихъ мѣстахъ капитанъ велитъ
дѣлать промѣры;
Я же на западъ взываю: измѣрьте глубь
русскаго духа!

В 1858 році в Парижі вийшли два томи праці Жеребцова Essai sur l'histoire de la civilisation en Russie“. Розглянувши цю працю, Добролюбов докоряє автора за те, що ним кермувало чуття „квасного патріотизму“ і через це його твір одхилився од правди і вийшов ні на що. Цей випадок дає йому нагоду розглянути, що таке справжній, а що таке псевдо-патріотизм, фальшивий облудливий патріотизм? Проаналізувавши розвиток чуття справжнього патріотизму, Добролюбов пише, що *„у людини чемної патріотизм це не що инше, як бажання працювати на користь свою краю і виника він не з чогось иншого, як з бажання творити людям добро—скілько мога більше і скілько мога краще“.* Через те саме ніяк не слід дорікати й тим видатним діячам, що переносять свою працю за межі своєї отчизни, як це зробили, напр., Джон-Лоу, Лафайет, Байрон і т. и.: хто ж, питає Добролюбов, буде докоряти їм недостачею патріотизму!

В отсім саме Добролюбов не добачив, що через 50 років в Росії знайдуться такі політикани, які дорікатимуть за таку діяльність Мілюкову, хоч і не дорікатимуть Шванебаху, що, мавши високу посаду, ради егоїстичних інтересів своєї партії, поліз з своїми дописами до германського імператора та дипломатів, не шануючи чести російської держави і руського народу.

„Патріотизм живий, діяльний, каже далі Добролюбов, тим доконче й одріжняється, що виключає всяку межнародову ворожнечу, а людина, захоплена таким патріотизмом, гідна працювати на користь всієї людности, коли тілько може стати для неї користною. Обмеження своєї діяльности рямками свого краю виникає у такої людини через думку, що тут іменно для неї найпевніше місце, бо тут вона може стати найбільше користною. Через те якраз справжній патріотизм ніяк не терпить хвастливих та захватних вигуків, про свій народ... Справжній патріотизм, як часткова поява любови до людскости, не вживається з ворожнечою до чужинних народностів... Всі виключні преділекції, всі утопичні мріювання про вище призначення однієї нації на те, другої—на те, всі національні суперечки й перекори про національні переваги зникають в думках людини, правдиво і вповні розвиненої. Для неї вже не істнує питаннів, як напр.: „кичливый ляхъ иль вѣрный россъ?“ і т. и.

...Справжній патріотизм вище всіх особистих відносин та інтересів і стоїть в найтіснішому звязку з любовію до людскости. Ця іменно чиста та висока любов до людскости повинна примушувати кожного працювати так, щоб його праця не шкодила ніякій народности, ніякій національности, ніякому народові. *Ця ж любов повинна примушувати працювати найперше всього на ґрунті своєї народности і для свого народу,* бо тут праця буде найпродуктивнішою для частини людскости, а через те саме і для людскости. Та й хто ж буде працювати для нашого народу, коли ми сами не працювали б для його! Людскость—це колектив усих націй, племен, народностів. Через те, *щоб бути користним для колектива, треба бути користним хоч для частини його і неможна бути шкодливим ні для маленької частини його.* Отся гармонія інтересів і повинна кермувати діяльністю кожної людини, кожного справжнього патріота. Через те неможна було б вважати за справжніх патріотів тих, що хотіли б возвеличити великоросів і разом пригнітить та принизить українців і навпаки. З такої діяльности була б шкода для людскости, а через те саме і для великоросів, які навпаки, бо справжній патріотизм не визнає неморальности, вважає всіх людей однаково достойними і не може дозволити чинити щось таке, що когось скривдить, комусь дасть перевагу, а комусь наробить шкоди, страждання й лиха. Проілюстровавши отсі тези, Добролюбов далі каже про псевдо-патріотизм, про фальшивий патріотизм. Подамо тут цілковиті слова Добролюбова, не перекладаючи їх.

„Совершенно другіе результаты представляетъ *псевдо-патріотизмъ, иногда съ удивительнымъ безстыдствомъ прикрывающійся именемъ истинной любви къ отечеству* (підкреслення, як і далі, наші). Онъ совершенно противоположенъ настоящему патріотизму. Тотъ есть ограниченіе общей любви къ человѣчеству; этотъ, напротивъ, есть расширеніе, до возможной степени, неразумной любви къ себѣ и къ своему, и потому часто граничитъ съ человѣконенавидѣніемъ. Тотъ является вслѣдствіе разумнаго опредѣленія своихъ отношеній къ міру и вслѣдствіе сознательнаго выбора частной дѣятельности; *этотъ же является въ недорослѣхъ, не добившихся до разумныхъ опредѣленій, не умѣющихъ понять своего мѣста въ мірѣ и старающихся хоть какъ нибудь и куда нибудь пристроиться, чтобы носить,* по возможности, *почетное званіе и тунеядствовать“... „Люди, входящіе въ подобную роль... обнаруживаютъ, конечно, весьма низкую степень развитія, нравственнаго и умственнаго... Псевдо-патріоты, фразисто расписывающіе свою любовь къ милому, славному, великому отечеству, доказываютъ только, что имъ, кромѣ фразъ, нечемъ заняться.* Ихъ развитіе не такъ высоко, *чтобы понять значеніе своей родины въ средѣ другихъ народовъ; ихъ чувства не такъ сильны, чтобы выразиться въ практической дѣятельности; ихъ личность не столько самобытна, чтобы въ собственныхъ силахъ искать правъ на какое нибудь значеніе. И вотъ, эти нравственные недоросли, эти рабски лѣнивыя и рабски подлыя натуры дѣлаются паразитами какого нибудь громкаго имени, чтобы его величіемъ наполнить собственную пустоту. Нерѣдко это громкое имя бываетъ—отечество, родина, народность, и тутъ уже не бываетъ конца цвѣтистымъ фразамъ и риторическимъ изображеніямъ, лишеннымъ всякаго внутренняго смысла. На дѣлѣ, разумѣется, не бываетъ у этихъ господъ и слѣдовъ патріотизма,* такъ неутомимо возвѣщаемаго ими на словахъ. Они готовы эксплоатировать, сколько возможно, своего соотечественника, не меньше, если еще не больше, чѣмъ иностранцы; *готовы также легко обмануть его, погубить ради своихъ личныхъ видовъ, готовы сдѣлать всякую гадость, вредную обществу, вредную, пожалуй, цѣлой странѣ, но выгодную для нихъ лично... Если имъ достанется возможность показать свою власть хоть на маленькомъ клочкѣ земли въ своемъ отечествѣ, они на этомъ клочкѣ будутъ распоряжаться, какъ въ завоеванной землѣ... А о славѣ и величіи отечества все таки будутъ кричать...* И оттого они псевдо-патріоты!“

Теж саме, тільки в менш різких виразах і не так яскраво, висловив і великоруський філософ Володимир Соловьов, людина глибокої релігійности, найчистішої моральности і високого патріотизму.

Хіба ж це не пророче слово? Писане 50 років перед сим, воно наче списане з тієї кощунственної картини, яку ми зараз бачимо по нещасній Росії на кожнім кроці сьогочасного життя, почуваючи в собі тяжку образу і святого релігійного чуття, і високого почуття патріотизму, справжнього безкорисного кохання до отчизни й чистої любови до свого народу во імя єдности людей всього світа!

Картина облудливого патріотизму настілько свіжа та яскрава, наче вона списана з сьогоднішних подій і явищ нашого лихоліття, коли всякі шкурні та карьєрні інтереси, що ставляться справді на першім пляні, личкуються патріотизмом, коли всюди запанувало політиканство, і низькі особові інтереси та рахунки підшиваються посиланням на ніби-то державні інтереси. Фальш, облуда і лжа запанували в житті на кожнім кроці. Щоб же вдержати в своїх руках фактичну перемогу сили (не моральної, ні фактичної, грубої!), то переможці ведуть справу так, щоб перед ними, по виразу Лермонтова, закон, і суд, і правда—все мовчало. Вони всюди втручаються, перечять творчій діяльности, гальмують життя, забороняють, руйнують, плюндрують... Мудрість в тім невелика, а лихо з того велике і занадто шкодливе та небезпечне для самої держави, бо життя й держава не можуть істнувати без доброї творчости й розвитку.

Меж цими патріотами є доволі людей темних, які сами не відають, що творять, і певно не творили б того, коли б відали. Вони уявляють з себе не більше, як знаряддя для псевдо-патріотів. Вони, як той Криловський ведмідь, чинять отчизні ведмежі послуги, але ж несвідомо.

Яскравий приклад діяльности сих патріотів подає нам історія у вчинку над печатником Федоровим. Не хто ж як чистокровні великороси во імя патріотизму в другій половині 16 віку підняли на Москві бунт проти першого книгопечатника Федорова, вважаючи друковання книжок справою діявольською і шкодливою для отчизни, через що він мусів утікти з своїм знаряддям на Україну (див. у Пипіна). Сей вчинок сліпих патріотів не приніс Москві доброї слави, а шкоди для Московської держави і її людности накоїв чимало, трохи не стілько, як ведмідь в байці Крилова своєму другові пустинникові.

В патріотизмі треба розбіратися—патріотизм не може бути сліпим. Ще Чаадаєв писав, що неможна кохати своєї отчизни і чинити їй добро з заплющеними очима. З наведених прикладів ясно, що в цій справі можуть допомогти розібратися і знайтися не монополісти патріоти, не крикуни, що підшиваються облудливо під патріотизм та афішуються ним, а такі письменники, щирі граждане-патріоти і прозорливці народні, як великоруські Добролюбов, Вол. Соловьов, Лермонтов і т. и., або українські Шевченко, Вол. Антонович, Мих. Грушевський і т. и., що своїми працями високо піднесли добре ім'я і добру славу отчизни, як дома, так і в чужих людях, будили росіян до праці, до світла, до культури і людського істнування на ґрунті признання за всіма народами рівного людського достоїнства і обов'язку жити по братерськи, не нищити чужої душі й не руйнувати чужої культури, чужого щастя, чужої долі.

С. Просвітянин.

Державна Рада.

Засідання 30-го апріля.

Засідання одкривається в 2 год. 12 хв. Головою—М. Г. Акимов.

Державний секретарь читає список затверджених 28 та 29 апріля Царем і ухвалених Державною Думою та Радою законопроектів. В числі цих законопроектів—і законопроект про контінгент рекрутів.

(В ложу міністрів сідає міністр народньої просвіти).

Оповіщаються біжучі справи, між иншим про те, що 50 членів Державної Ради подали заяву, з додатком до неї проекта основних установ про де-які заходи що до поліпшення економичного стану військової людности Донської области.

Про початкову освіту.

На черзі обміркування доклада фінансової комісії в справі законопроекта про асігнування 6.900.000 карбованців на потреби початкової освіти. Комісія, вітаючи почин правительства в справі організації в Росії загальної народньої освіти, і тому немає нічого проти того, щоб видати зазначену суму. Комісія пропонує загальному зібранню ухвалити законопроект цілком, щоб показати державі, що Рада йде поруч з урядом та Думою в справі зміцнення народнього добробуту, для якого одною з головніших підвалин являється поширення освіти серед народніх мас.

Васільєв, вітаючи внесення урядом законопроекта про початкову освіту, зазначає, що академична група вважає потрібним, не затримуючи приняття законопроекту, негайно з'ясувати загальний план заснування загальної народньої освіти. Нема чого боятися того, що доведеться на це витрачати величезні кошти, бо ці видатки повернуться державі в сто разів більшому числі.

Граф Олсуфьєв, зазначивши, що законопроект не дуже обґрунтовано і в йому є чимало хиб, радить передати його на розгляд або комісії законопроектів або навіть спеціяльно-заснованій комісії.

Міністр народньої освіти д. Щварц зазначає, що міністерство дивилось на законопроекти про асігнування коштів на потреби початкової освіти як на вступ до справи загальної, всім приступної, хоча, можливо, поки-що й не примусової освіти. Міністерство входило в стосунки з окремими земствами, які згодились асігнувати потрібні кошті на заснування у себе в повітах загальної освіти. Коли Дума відокремила питання про кредіт з питання про заснування загальної початкової освіти, то вже тим вона відкинула частину умов, виконати яких міністерство вимагало у земств, але ж замість того вона додала до законопроекту нову умову, а саме: щоб земства обов'язались і надалі робити на удержання початкових шкіл видатки з тих сум, що стають вільними через призначення допомоги від казни; так само Дума додала умову безплатного навчання. Міністерство буде видавати гроші зовсім не випадково тому, хто їх попрохає, а даватиме тільки тим, хто подасть план шкільної сітки. Що до безплатного навчання, то міністр нагадує, що цей прінцін не новий в нашому законодавстві. Так, в статуті р. 1828 сказано: „Від приходящих учнів ніякої плати за навчання не вимагається". В інструкції міністерства про однокласові та двохкласові школи також говориться, що в них дітей навчають дурно. Взагалі прінціп безплатного навчання, особливо бажанний.

Балотіровкою рада відкидає питання про передачу законопроекта в комісію.

В 5 годин зроблено перерву.

Після перерви Саблер висловлює надію, що надалі не буде забуто й учителів церковно-парафіяльних шкіл.

Напіорковський зазначає надзвичайні потреби початкової освіти в Царстві-Польському і висловлює бажання, щоб цих потреб не було забуто підчас призначення допомоги окремими місцевостями.

Дебати скінчено.

Увесь законопроект загалом принято без дебатів.

Про порядок розглядання бюджету.

З пропозіції предсідателя обміркувати питання про порядок майбутнього розгляду державного роспису, Корвін-Мілевський пропонує змінити строки бюджетного року і починати його не з 1 января, а з 1 апріля або з 1 іюля, як це заведено в більшости закордонних держав.

Голосуванням рада ухвалює одноголосно розглянутий бюджет по окремих обрахунках.

Засідання закрито в 6 год. 50 хвилин. Дальше засідання—7 мая.

Відгуки парламентського життя.

Інцідент з депутатом Годневим.

30 апріля вдень з депутатом від Казанської губ. доктором медицини І. В. Годневим—октябристом трапився такий випадок. Ідучи калашніковським проспектом, він побачив, як городовой бив якогось чоловіка. Тоді Годнев зліз з екипажа й спитався городового, завіщо він бьється. Городовий грубо порадив депутатові „не лізти не в своє діло" і, коли депутат стояв на своєму,—городовий при помочі дворників потяг його під руки до участку, не зважаючи на те, що Годнев показав депутатського квитка. Пристав негайно увільнив Годнева, який подав заяву М. О. Хомякову і в слідуючому зібранні Думи буде знято питання про цей інцідент. Як повідомляють, поліцейське слідство ніби-то виявило, що городовий, якого припиняв депутат Годнев, бив свого рідного брата.

> Товариш міністра внутрішніх справ Крижановський на запитання депутатів, чому він не промовляв в Думі, коли обмірковувано роспис міністерства, відповів, що Дума не уповноважена обмірковувати загальну політику правительства, а з-осібна—міністерства внутрішніх справ. „Вчора в Державній Думі,—заявив Крижановський,—був мітінг, через віщось не припинений предсідателем, а не ділові дебати. На мітінгах представники правительства не мають бажання брати участи".

> Соц.-демократи винесли таку формулу перехода що до загального роспису міністерства внутрішніх справ: „Зважаючи на те, що: 1) міністерство внутрішніх справ, у якого зконцентровано поліцейські функції держави, більш ніж инші органи власти відбиває в собі всі негативні риси сучасного політичного устрію, який стоїть на ґрунті насильного пригнічення та безправного становища народніх мас; 2) що з 95 милійонів, які складають роспис міністерства, майже 63 милійона відходять на поліцію, всю діяльність якої направлено головним чином на боротьбу з усякими проявами народньої волі та народньої самодіяльности; 3) що в роспису саме цього міністерства зазначено асігновки на удержання чинів адміністрації, які, користуючись з ріжних виключних становищ, що поширені майже на всю державу, без кари руйнують найелементарніші громадянські та політичні права людности,—особливо народніх мас і роблять сваволю постійною сістемою управління; 4) що навіть ті органи міністерства, які по своєму призначенню могли б бути до чогось корисними,—занадто негаразд виконують належні їм завдання,—Державна Дума відкидає роспис міністерства внутрішніх справ".

> Польське коло готує запитання про зачинену в келецькій губ. школу з викладом польською мовою.

> „Бирж. Вѣд." повідомляють, що правительство має внести законопроект про те, щоб підчас літнього одпочинку видавати депутатам поденні гроші.

> Рада товариства поступових жінок звернулась до Думи з проханням про те, щоб жінкам було дано право брати участь в місцевому самопорядуванні та фабричній інспекції.

> Є чутка, що октябристи запропонують формулу перехода в справі роспису міністерства внутрішніх справ, усунувши вказівки на політику.

В комісіях.

> „Колюбакинська" комісія, вважаючи, що її функції вичерпано, передає питання про долю Колюбакина на розгляд Державної Думи.

> Судова комісія, розглянувши законопроект про місцевий суд, зробила постанову відокремити помішників присяжних адвокатів в особливу корпорацію, яка б одріжняла їх від приватних повіренних і увільнити їх від виплати свідоцтва за ведення справи.

> Комісія державної оборони ухвалила законопроект міністерства внутрішніх справ про зміну де-яких законів про призов нижчих чинів запаса війська і флоту та ополченців першого розряду.

> Комісія народньої освіти, обміркувавши законодатню пропозіцію про асігновку на р. 1908 4.003.740 карбованців на жалування вчителям церковно-парафіяльних шкіл та на збудування й одкриття нових шкіл, і, вважаючи на те, що церковно-парафіяльні школи своїм числом (біля 26.000) відограють в справі народньої освіти в Росії важну ролю, і що персонал учителів взагалі мало одріжняється од персоналу школ инших відомств, але мають менше жалування, пропонує Думі розглянути внесену за підписом 94 членів законодатню пропозіцію про асігновку на церковно-парафіяльні школи.

ПО РОСІЇ.

— **В дипломатичних колах.** В звязку з жаданями про те, щоб знову цілком повернутись назад до „доцусімського" державного ладу, помічається відповідний традиційний поворот симпатій від Англії до Германії. В дипломатичних колах з цього боку і коментірують поїздку міністра Ізвольського в Берлін та його можливе предсідательство в „македонській конференції". Користних наслідків від цієї конференції для Македонії не чекають ніяких, але сподіваються, що вона значно зміцнить приятельські відносини між Берліном та Петербургом, з приводу чого зараз спеціяльно працює д. Ізвольський. Панує думка, що англо-руська умова постановлена для остраху Японії. Де-хто має думку ще воскресити союз трьох імператорів.

(Рѣчь).

— **Скільки здобуто нафти в марті цього року.** З підрахунків горнього департаменту довідуємося, що в минулому марті здобуто нафти на бакинських промислах 38,367,000 пудів, в тому числі бібі-ейбатської 10,767 тис. пудів; крім того, фонтанної нафти за той же час здобуто 707 тис. пудів. (Слово).

— **„Діяльність" Красавіна.** В свій час в нашій газеті сповіщалось, що трус у московського миліонера Красавіна має звязок з крадіжками на російських залізницях. Тепер виявилось, що московський завідчик Красавін брав велику участь в крадіжці залізних та инших товарів по всіх лініях російських залізниць. У судового слідователя по найважніщих справах д. Баржелі есть документи, котрі свідчать про „діяльність" цього заводчика. Красавін мав у себе на службі багато залізнодорожних агентів, мало не на всіх коліях російських залізниць. Ці агенти доставляли йому товари з сібірської залізниці, навіть з Владивостока. Сотнями й тисячами пудів, цілими вагонами привозились Красавіну в Москву, або на його завод, на станцію Жільово ряз.-уральської залізниці, бабіт, підшинники, частини вагонів та ин. На станціях московських залізниць агенти д. Красавіна підкуплювали вісовщиків, котрі споряжали підложні документи, що в такому то вагоні не хватає де-кілька десятків пудів краму, і д. Красавін після цього одержував від управління залізниць великі гроші за пропавший крам. Д. Красавін часом доставляв на залізниці той самий товар, котрий він у них вкрав. А доставивши, крав його вдруге. Дуже стурбовані дрібні московські торговці залізом, які купували залізо у д. Красавіна: вони не мають куди збуть свій небезпешний тепер товар. Кажуть, що ці торговці навіть скликали „нараду" на Сухаревській площі, щоб розміркувать своє становище. (Гол. Моск.).

— **Повернення скасованих костьолів.** 28 апріля стверджено постанову ради міністрів про те, щоб було повернено назад римсько-католицькому управлінню скасовані костьоли. Щоб повернути назад скасовані костьоли, як сказано в постанові, треба кожного разу звертатися з таким проханням до ради міністрів, котра встановленим порядком подає це прохання до законодавчих інституцій держави.

(Осв. бюро.).

— **Голодовка в самарській тюрмі.** „Волжское слово" повідомляє про причини і подробиці грандіозної голодовки в самарській тюрмі. Справа ця почалася з того, що адміністрація тюрми почала заводити нові порядки та зміняти режім. На воротах тюрми вивішено оповістку, що в'язням можна передавать тільки чай та цукор; а після було оповіщено, що не дозволяється передавать вязням „ніякої провізії". А коли один з вязнів захотів поговорить з начальником тюрми з приводу встановлених правил, то його посадили в карцер. Після цього розпочалась голодовка. Спершу почали голодувать 128 чоловік політичних, а після до них пристали всі 616 вязнів, котрі відмовились від їжи. 22 апріля 20 чоловік вже не мали змоги встати з ліжок. 21 апріля родичі вязнів послали Столипіну телеграмою скаргу на начальника тюрми д. Лебедева; місцевому губернаторові теж подана скарга за підписом 60 чоловік-родичів політичних вязнів.

— **„Сільський генерал-губернатор".** В „Новому Времени" надруковано цікавий циркуляр урядника Дєєва. Цього циркуляра урядник повісив біля монопольки, в селі Вершилові балахнінського повіту,—в ньому сповіщалось: „Зважаючи на близькі свята (Великдень) оповіщаю всіх жителів Вершиловської волости, щоб не було гри на гармоніях та инших музичних струментах на вулицях сіл, особливо біля церков, а також забороняю співать ріжні нецензурні пісні, котрі видумали самі молоді хлопці. Хто не послухається мойого наказу, а також і відповідних сільських властей, той відповідатиме по суду і в адміністративному порядку, як сказано про це в стверженій постанові про надзвичайну охрану в Нижегородській губернії". Підпис: поліцейський урядник Вершаловської волости Дєєв.

— **Справа про „Ветлужську республіку".** 10 мая в московській суд. палаті почне розбіраться справа про так звану „Ветлужську республіку". Обвинувачених всього девять чоловіка в тому числі присяжний адвокат Козлов, лікар Капланський, дворяне: Волков, Соловьйов та ин. Підсудних обвинувачують в тому, що вони підбурювали місцеву людність до озброєнного повстання, щоб знищити істнуючий лад, а також в тому, що вони посилали від імені „гражданъ г. Ветлуги" 10 іюля 1906 року члену Державної Думи від костромської губ. присяжному адвокату Огороднікову телеграму, в котрій вимагали, щоб роспущена 9 іюля 1906 року Держ. Дума не росходилась, а „объявила" себе тимчасовим урядом і скликала установчі збори. (Рѣчь).

НА КАВКАЗІ.

— **Події на Персідському кордоні.** Про події на Персідському кордоні вже повідомлялось в телеграмах. Тепер подаємо подробиці про ці події. Виявилось, що в Талши-Мікаєм спалено 135 будинків і вбито 37 чоловік. В Заргіярі спалено 280 будинків і млин, вбито сім чоловіка. В. Джавадбеклі спалено 75 будинків і млин, вбито трьох. Багато жителів з переляку порозбігалось і счезло, невідомо де. Садар-Муваккер персідський уповномічний об'їздить всі села, де було повстання і вмовляє жителів, щоб вони вернулись до своєї звичайної работи-хліборобства. Людність слухається його. Єсть чутка, що до Астари наближаються з персідського боку енджумени. Через це командір сотні Хоперського козачого полку Савін одержав приказ йти їм на зустріч до Астари. Цей командір повинен переслідувать розбійників, а також одібрать у проводиря кочевого племені, Мамед-Кулі-хана десять тисяч десятин землі, котра належить до російської теріторії і котрою Мамед-Кулі-хан заволодів буцім то на підставі виданого покійним шахом фірмана. Суперечка про ці землі вже тягнеться десять літ і за цей час Мамед-Кулі-хан вспів тут засновать нове село, котре назвав Тазакен. Всього війська в цьому місці Персідського кордону зараз єсть два стрілкових батальйони, батарея горної артілерії і дві сотні козаків. Військо з собою має 5000 пудів ваги. Щоб переправляти військо, пригнали 400 верблюдів, 800 коней і 200 підвід. Персідський уповномочний Садар Муковер обмінявся візітами з російськими властями. Приїхав інспектор персідської таможні, щоб зробити слідство про те, що спалено таможню добра в Белясуврі.

(Южн. Край).

ПО УКРАІНІ.

У Київі. До подій в університеті. 28 апріля з либедського участку випущено на волю студента університета св. Володимира В. К. Совадського, що за участь в ноябрських подіях в університеті адміністративно одсидів один місяць.

Друкарські причандали с.-р. 28 апріля, коло 12 год. дня, робітник з майстерень т-ва параходства Борис Бальда, що живе в Передмостній Слобідці, побіля клепочних та теслярських майстерень того ж т-ва на Трухановому острові надибав у воді під самим берегом мішок з 94 металовими дощечками для набору літер, 15 фун. шріфту та мідну круглу печатку з написом: „Партія соціалистовъ-революціонеровъ. Кіевскій комитетъ рабочихъ пароходства". Другого дня цю свою знахідку Бальда одніс в подольський участок.

Нова київська тюрма. Перебудована з обливочних майстерень пересильна тюрма на Печерському вже зовсім готова і з 27 апріля в неї почали переводити з лукіянівської тюрми тих арештованих, що висилаються з Київа в инші городи. Тюрма нова розрахована на 350 вязнів; в ній єсть камери спільні й одиночні.

Польське кооперативне т-во у Київі. 29 апріля в місцевому польському клубі „Ognivo" одбулись організаційні збори першого у Київі польського т-ва. Т-во це виникло з ініціятиви гуртка польських жінок з М. А. Керитопф на чолі. На збори з 300 всіх членів прибуло більше 100 пайщиків, що разом внесли до 3000 карб. Постановлено одкрити потребительську крамницю на Хрещатику не пізніше, як 15 сентября, до якого часу т-во сподівається зібрати той minimum грошей (8000 карб.), щоб можна взятись до організації кооператива.

Оддано під суд. З постанови київського губернського присутствія в городських справах голову самгородської міщанської управи, бердичівського повіту, П. Я. Залєвського та виконуючого обовяз-

Листи з-заграниці.

V.

(Весна у Закопаному.—Закопане і Давос—Вигоди й невигоди Закопаного).

Весна примандрувала нарешті і до нас. Вже більш місяця читаємо по газетах, що скрізь там, в долині, на близькій і далекій Україні зійшли сніги, річки побунтовалися—порвали кайдани та біжать все вперед і вперед; хлібороб давно вже виволік на свою смужку поля ледве живу худобчину і перевертає разом з нею святу земельку—свою надію і багацтво—а у нас все зіма, все зіма. Покоштували люде свяченого, витягли знову на подвірья сані, поодягали кожухи, і ніяк одразу, прокинувшися вранці, не збагнеш, чи Різдво воно оце на дворі, чи Великдень. По календарю завтра має бути 1 мая, а тут тобі кругом біло і морозу аж 6 градусів. Не подобалося це Закопанським пацієнтам; доволі, кажуть, тієї вже зіми, краще даваймо утікати! І посипали з гір на долину,—туди, де тепло, де весною пахне, до своїх рідних гнізд. Зосталася сама непотріб,—таке вже, що ні в тин ні в ворота! Вільно стало. Вже по жнивах! Докторам работи немає: замість полювати на бацилів, почепляли рушниці через плечі і бродять по околицях—може дурно тетеря трапиться, а то може й ведмедя де сколошкають. Недавно забрів був аж під Закопане якийсь мало освічений ведмежище, та як понюхав сухітного повітря, то так дременув десь в гори, що тільки слід його бачили.

А тут враз і погода де не взялася. Припекло так, що не то в кожусі—в одній піджачині на дворі не влежиш... Сніги на горах на очах тають; горяні потоки аж ревуть, по камінних униз все женуться. А ось і блиснуло,—раз, другий, потім грім, і насунула страшна—страшна туча. Гремить—неначе гори валяться. Це тут не диво: два роки назад на самісіньке Різдво грім вдарив у телеграфний стовп в Закопаному. Полляв дощ—більш суток ішов він,—сполоскав усю нечисть, забрав трохи бацілів, освіжив та очистив воздух. Потягли усі ґуралі у поле: а-ні однісінького звощика днів зо два не було—усі в работі. І якось веселіще на душі стало, коли йдучи по тутешньому Хрещатику, побачив, як якийсь „ґазда" вигнав плуга аж на самісінький пішоход. Навіть коли в другому місці запахло гноєм з города то пахощі ті куди кращі од панської делікатної перфуми здалися, бо враз нагадали багато рідного, близького, змалечку дорогого. І ще дужче закортіло туди, до дому, або куди инше, аби тут не зоставатись.

Земляки вже повиїздили—на Закопане не нарікатимуть. З нас трьох один аж цілий пуд закопанського сала повіз на Вкраїну, другий мало не доганяє його (33 ф.), а третій хоч нічого не придбав під шкурою, то за те на масниці козака витинав. А треба ж сказати, що всі троє дуже гарні були як поприїздили одного різали та воду випускали з нього, живчик мав 150, через хату не здужав перейти; другий теж після плеврита з водою, з температурою коло 38°, третій—похожий на другого. І от закопанське повітря та спокійне життя поставили усіх трьох на ноги,—певно, не на ті, що бігають, а добре що хоч на ті, що повагом ходять,—а головне: придбали для організму топлива, смальцю, щоб було з чим якийсь час сновигати по світі. Наш лікарь, ліберал підсміюється з нас: „це, каже, перший приклад, коли українцям не завадив польський хліб..."

Ото-ж тепер, коли випробовано вже на закопанських хлібах українські животи, а на воздусі—легкі, я маю більше право, як на початку свого тут пробування, сказати про те, що таке Закопане, як зімовий курорт, для яких саме хороб він придатен, а для яких ні і чим він гірший від ославленого курорта для сухітників—Давоса у Швейцарії. Може мої уваги комусь з читачів при лихій годині здадуться.

Закопане лежить на північно-західному схилі гір Татрів; розкинулось воно на 40 квадратових верст, в долині, закритій з півночи узгірьям Губалівкою, а зі сходу—иншими меншими. Лежить воно над рівенем моря на височині у 900 метрів (найнижчий пункт 837 м., найвищий—1002).

Завдяки цьому в Закопаному климат *горяний*, а крім того—менший атмосферний тиск, скоріще випарюється вода, низька середня теплинь, палючіще соняшне проміння, рясніщі осадки (сніг, дощ), мало вохкости, або ж сухіщий воздух та дуже мало вітрів. Усе це разом загартовує організм та пособляє йому частіш обмінювати матерію, бо через все те частіший стає віддих, збільшується аппетіт, тепло в тілі зменшається, чоловік не так боїться холоду, серце працює жвавіш.

Климат закопанський добрий перш за все для людей з *хоробами легких*: для тих, хто має нахил до сухот, у кого вони тільки на початку або вже й поступили далі; потім—хто має катар носа, горла, горлянки, дихавки та бронхіт, хто поправляється після запалення в легких або плевріту, після операцій сухітних вогниськ у кістках та „желіз", і взагалі після усяких острих хвороб; крім того помагає Закопане і людям з хворобами нервовими, неврастенією, з Базедовою хворобою, жолудковими, хворобами крови (малокровність та анемія), хворобами обміну матерії, як от хто надмірно товстіє та инш.

Не добре в Закопаному для тих хворих, що мають остру форму сухіт або коли сухоти зачепили не тільки легкі, а й увесь організм, для людей вразливих, людей з якоюсь вадою в серці, зо змінами в начинні та з сильною астмою.

А крім того всього Закопане—на диво добре місце для тих, хто хоче одпочити після тяжкої праці, збірний пункт для туристів, дуже добре місце для не гаразд розвинутих дітей.

Закопане, для Польщи переважно, має ту саму вагу, що Давос—для хворих з усього світа. Не дурно часом прозивають його „польським Давосом". Між одним і другим є багато схожаго, а де в чому вони й ріжняться. Закопане лежить в горах значно нижче од Давоса (на 500 метрів), та проте має усі прикмети горяного климату: лікарські вказівки та вплив клімату і там і там більш-менш однакові. З'окола Закопане дуже ріжниться од Давосу. Закопане виглядає як розложиста долина в формі трохугольника, а долина Давоса тягнеться довгою, вузькою смугою поміж двома рівнолеглими пасмами високих гір. Закопане далеко рідче забудоване як Давос. Улиці, опріч Косцелиської та Крупувек (осередок давнього Закопаного) нічим не нагадують міста. Віллі та будиночки в свійському, „закопанському" стилі, переважно деревляні, роскидані посеред пишних смереків (порода сосни), і через те Закопане виглядає як село.

Давос же, де самі величезні санаторії та муровані готелі в стилі санаторій, виглядає далеко не так. То—ціле місто, збудоване виключно для хорих на груди. Давос славиться, як климатична станція для сухітників, і наїзжають туди найбільш зімою. Зімою приїзжають сюди і аматори зімових спортів.

В Закопаному переважає літній сезон. Через те то прозивають його літньою столицею Польщі. В ту пору з'їзжаються гості з усіх сторон: одні навмисне приїзжають, щоб одпочитити після праці цілий год, другі—щоб роздивитись Татри, инші знов для забавок усяких, що буває їх доволі в літньому сезоні.

Давос не буває таким збірним місцем для туристів літом, як Закопане. Через те, що він лежить осторонь та немає в ньому надзвичайно гарних куточків, щоб могли вражати своєю красою, туди не дуже заглядають подорожні, а хто приїздить, то ради здоровья. Зрештою, по всій Швейцарії стільки гір та гарних закутків, стільки прехороших озер, оригінальних та прецікавих верховин, що звичайні собі горяні краєвиди в Давосі не притягають до себе туристів. Навпаки—Закопане лежить на широкому шляху, по дорозі до польських Татрів та до пречудового Морського Ока, (так прозивається озеро в горах, на границі з Угорщиною). Татри мають меншу славу проти Альпів тільки через те, що менше тут верховин та й горі нижчі; немає тут таких величезних, чудових озер як у Швейцарії, але Татри чарують не менш своїм осібним, наскрізь оригінальним характером. Для того, хто хоче побачити Татри, немає иншої дороги, як не через Закопане.

Закопане—улюблене місце відпочинку польських вчених, поетів, художників, притягає воно чимало сил літературних і артистичних, що стикаючись безпосередньо з пребагатою, могутньою природою, шукають нових джерел для натхнення та творчости. Трудно придумати кращий закуток, де б можна було зібрати до купи свої думки та як єсть, неподільно, віддатися праці науковій або умілості. Живеш як на селі, а маєш під боком усі вигоди міста. Немає того нестерпимого міського гармидеру та галасу. Скрізь панує тиша та спокій. Ніщо не одриває од мислі, од праці. Найхарактерніща прикмета Закопаного—тутешня людність. Закопаного неможна собі уявити без „ґураля" в мальовничому оригінальному убранні.

В Давосі тубільча людність сливе зовсім втеряла свої давніщі характерні ознаки. Можна прожити кілька літ у Давосі і так-таки й не зауважити, як же саме виглядає там люд—так мало в нього осібних, типових прикмет, що має тільки він. Немає там тієї виразної межи між людністю, що живе споконвік на горах, і тими, що живуть там на низу, на долині. „Гуралі" навіть не вважають себе поляками: „ми гуралі,—кажуть вони,—а там внизу—ляхи, *цепри*". Вони мають не тільки оригінальне, мольовниче убрання, так само як далі в наших Карпатах—гуцули, але й оригінальні звичаї, поняття, мову, і зовсім не мають охоти їх позбуватися. Тим тільки й можна пояснити, що витворився і поширився особливий „закопанський" стиль будови.

Тепер ще кілька слів про климат закопанський. Як показують записи на метеорологичній станції, температура воздуха зімою далеко рівніща, як буває у нас, наприклад, на Україні. За всю зіму т[illegible]ки один раз у январі було у ночі 22 морозу, раз було—21, і тоді в

ки письмоводця при тій же управі Франца Іайковського за ростату грошей та за підробку росписки, щоб притаїти цю ростату, оддано під суд київської судової палати.

Увільнено з посади. Голову смілянської міщанської управи, черкаського повіту, С. Берха з постанови київського губернського присутствія в городських справах за недбальство на посаді увільнено.

З Київщини. У бердичівській тюрмі. Як повідомляє „В. В.", у бердичівській тюрмі лютує пошесть сипного тифу. Вже налічується більше 90 арештованих, що недужі на цю хворобу. Тюремна лікарня повнісінька.

Мито при виїзді з города. З м—ка Краснопілля, житомірського повіту, нам пишуть: Як виїздити з Бердичева з крамом, то при самому виїзді завше вибігає з будки чоловік, такий суворий, гнівний. І заробляє ж, здається, добре. Ото він обмацає злегка воза і зараз з криком звертається до того, що везе крам: „Плати 50 копійок!" І починають торгуватись, поки на чомусь таки зійдуться. Наше краснопільське потребительське товариство теж не мало зазнає прикростів від того чоловіка, а він проте все пристає.

З Поділля. Глина привалила. В м-ку Печері, брацлавського повіту, цими днями привалила глина одну молоду дівчину й хлопчика. Небіжка пішла набрати глини, щоб вимастити хату на весілля, яке незабаром малось бути в неї. З нею був і хлопчина—сусіда. Як тільки вона почала стукати лопаткою—над нею обкраялася глина і поховала під собою дівчину й хлопчину. Коли прибігли люде, то вже не чути було нічого.—Довго копали, заким добули хлопчину:—він ближче був. Хлопця скоро відчутили. А дівчину не скоро дістали і вона вже була зовсім мертва. Страшно робиться, коли чуєш розповідання одрятованого хлопчика, як вона нещасна кричала під землею. Неможна не вспомнути про дикість „бабок", котрі зібравшись коло вбитої, лаяли фершала за те, що той робив „штучне дихання", надіючись ще відживити дівчину. Велика ще сила темноти і хто і коли розвіє її?

(Од власн. кор.)

З Полтавщини. З арештанських рот у Полтаві, де сидить більше 2,000 вязнів, всяку нечисть спускають прямо на вулиці й од того повітря в тій місцевості, де роти, страшенно зіпсоване; майже всі пошесні хвороби там звили собі гарне кубелечко. Город давно уже звертав на це увагу, та адміністрація все заявляла, що вона, мовляв, не має таких коштів, щоб вивозити нечисть. І от тепер, як повідомляє „К. Мысль", городська дума постановила позивати її.

З Харьківщини. Чоловік-звір. Кілька місяців тому в Харьків приїхала була з Москви молода вродлива артистка Варвара Наронович. І якось то вона зійшлась з місцевим приватним адвокатом Колишкіним і стала у його жити. Аж ось 17 апріля до прокурора харьківського окружного суда од студента-медика, що жив у тому ж домі, де й Колишкін (Клочковська вул., 41), вступила заява, в якій повідомлялось, що на кватирі у д. Колишкіна щось дивне твориться; чутно буває жіночий крик, плач і прохання: „дайте їсти",—видимо когось морять голодом. Другого дня увечері в звязку з цим у Колишкіна було зроблено трус, і в одній кімнаті знайдено голу жінку, що скидалась зовсім на кістяк. У хаті було нечисто й смерділо. Виявилось, що ця нещастна жінка і є Варвара Наронович. На питання поліції вона відповідала плачем і реготом; вона збожеволіла. Пані Наронович заможна: вона має десь в Криму, побіля Аутки, свою дачу й гроші, і це певно зроблено з якимись користними намірами. Нещасну божевільну посажено в псіхіятричну лікарню на Сабуровій дачі. (Р. Сл.)

З Херсонщини. Пошесть тифу. В Єлисаветі земська управа, щоб не дати змогу росповсюдитись пошесті сипного тифу, наказала всім служащим, щоб вони, під острахом негайного позбавлення посади, коли в семьї у їх або з близьких знайомих хтось занедужає на тиф, зараз же повідомляли про це й сами не ходили тоді в управу. (Утро).

З Галичини.

Намістник Галичини ігнорує вкраїнську мову. Недавно були у Львові в нового намістника Галичини гр. М. Бобжинського ексц. митрополит Шептицький з представниками українського духовенства і повітали намістника українською мовою. Але намістник Бобжинський на цю вкраїнську промову відповів по польському. І навіть не вибачався, як цього вимагає чемність, що не вміє по українському чи що. Чи не вміє намістник по українському—це нікого не повинно обходити, але він повинен уміти вкраїнську мову й відповідати до українців по українському, коли він начальник українського краю. Але, видко, намістник Бобжинський ігнорує вкраїнську мову, коли при першій же стрічі з представниками українського народу не хотів сказати до них слова по українському. З цього на вступі вже видко, яка то безсторонність у нового намістника. (Народ. Сл.).

Економичне життя України.

— Вивіз мінерального палива через Маріупольський порт. З данних „Горнозав. Лист." видно, що твердого мінерального палива з донецького басейну через Маріупольський порт вивезено протягом р. 1907 усього 62 мил. пуд., себ-то більше попереднього року на 10,7 мил. пуд. З цієї кількости 51,88 мил. пуд. було вивезено з Маріуполя в російські порти, а 0,47 мил. пуд. антрациту вивезено закордон.

Що ж до вивозу з Маріуполя за-кордон продуктів української залізної промисловости, то в цій справі маємо такі данні. Рельсів вивезено: в Англію—326.098 пуд., в Аргентину—677.240 пуд., в Бельгію—3024 п., в Болгарію—109.893 п., в Італію—97.134 п., в Китай—365.910 п., в Мексіку—672.350 пуд., в Румунію — 888.710 п., — всього 3.140.359 пудів. Балок залізних вивезено: в Болгарію—7612 п., в Єгипет—350.724 п., в Італію—26.791 п., в Румунію—35.155 п., в Сірію—66.873 п.,—всього 487.155 пуд. Чавуна вивезено: в Австрію—30.750 п., в Бельгію—187.900 п., в Болгарію —3.150 п., в Італію—1.594.767 п.,—усього 1.816.567 пудів. Сталевих бовванок вивезено: в Австрію—91.576 п., в Італію—352.976 п.; бляхи вивезено: в Єгипет—234.973 п., в Румунію—146.154 п., в Сірію—2076 пуд., в Турцію—3122 п.; сортового заліза вивезено: в Болгарію—760 п.; ферро-марганцу вивезено: в Північну Америку—18.600 п., в Бельгію—119.800 п., в Голандію—38.900 п.; люстрового чавуна вивезено: в Італію—121.950 п., в Північну Америку—313.150 пуд.; стальових заготівок вивезено: в Англію—279.185 п., в Італію—61.807 п.; обрізків вивезено: в Італію—29.400 пуд.; углового заліза вивезено: в Єгипет—15.193 п., в Румунію—5.496 пуд.—7.280.190 пуд.

— Техничне удосконалення. На олександрівськім металургічнім заводі брянського т—ва в м. Катеринославі цими днями одкривається нова електрична станція, призначена для порушування одинадцяти прокатних станів заводу. Станцію оборудовано двома паровими тюрбинами системи Кортіса, по 1750 сил кожна, та однією тюрбиною тієї самої системи в 3.500 сил, а всього станція матиме 7.000 сил. Опріч того, вона має велику конденсанцію пари, рощитаної по 40 літрів води на 1 літр пари. Олександрівський завод, так. чин., являється першим в Росії заводом, що користуватиметься електрикою в таких широких розмірах.

— Користний податок. На станціях катерининської залізниці—Бокові, Щетові, Антраціті, Залізі, Криндачівці та Хрустальній—встановлено особливий повагонний податок з мінерального палива, що експортується з цих станцій. Податок іде на лікарні для гірничих робітників боківського та хрустальовського районів. Податок встановлено такого розміру: а) на станціях Криндачівці та Хрустальній—по 0,07 коп. з кожного пуда вивезеного мінер. палива і б) на станціях Бокові, Щетові, Антраціті й Залізі—по 0,05 коп. з пуда.

— Банкротство. „Голосъ Москвы" повідомляє про банкротство акціонерного товариства деміївського чавунового та металургічного заводу. На чолі правління цього т—ва стоять досить відомі в Київі підприємці—Г. О. та А. О. Прейси та Ф. І. Поллак. Основний капітал т—ва—250.000 карб.

З Холмщини.

В Державній Думі знов порушено питання про українську мову за-для початкових шкіл в місцевостях з українською людністю. Тутешнє громадянство українського похождення не може байдуже ставитись і нехтувати цього питання. На цей раз не з'являється повсякчасно: „якось то буде", а, навпаки, всі, кого тільки Господь не обділив розумом і прихильністю до рідного краю, дуже хвилюються, справедливо боячись, щоб інтереси нашого суспільства в цім ділі не були забуті, замовчані або—не дай Боже—поминені. Нам дуже було б прикро, коли б наш депутат Єп. Євлогий, і в цій справі через своє уперте, навмисне нехтування місцевих потреб пошкодив цій справі.

Ми боїмося, що ця, непомірно важніша, в порівняню з питанням про польську мову в учительських семинаріях, справа скінчиться не до вподоби нам, бо, напевно, і на сей раз в нашого представника не з'являться сумніви що-до вірности і непогрішимости його „глубокихъ убѣжденій", котрі являються трафаретним відбитком Пуришкевичових ідей.

Холмщину рвуть і скубуть на всі боки.

Але ж ми хочемо жити і, не дивлячись на всі перешкоди, не попускатимем свого ані на крок.

Нещодавно по школах Холмщини та Підляся велась течія зовсім протилежна нинішним замірам нашого представника.

Відомо також і те, що холмське братство мусить рахуватися з тутешнім українським елементом і, висміюючи унію, само ж робить такі ж „містки" для перевода українців з їх прадідовської мови на московську. Маємо на думці „Братську Беседу", котра друкується на-пів українською мовою. Правда мова цього часопису дуже відріжняється од чистої української мови і навіть од місцевого діалекту, такого багатого на архаїзми та полонізми, вона тенденційно наближується до московської. Про те все-ж сказане ясно свідчить, що потреба в ріднім слові твердо живе поміж селянами.

Тутешня школа з перших днів свого істнування не могла зовсім обійтися без рідної мови.

Учителі ніколи не переставали вживати української мови за-для пояснення незрозумілих слів. В 1905 р. начальник холмської дирекції навіть офіціяльно дозволив учителям вживати української мови при викладанню в школах науки. Правда, ревізори, з найбільш упертих русіфікаторів, нишком карали учителів за те, що в устах школярів „Хмельницький—український гетман.

В грубешівському, томашівському, холмському і білюрійському повітах знаємо факти, що школярі без всякого примусу набувають собі українські книжки, і батьки охоче дають їм на це гроші.

Коли в школах не будуть вчити по українськи, діти самі вчитимуться, а рідна мова все одно не загине. С.

З життя „Просвіт".

∞ **З діяльности видавничої комісії т-ва „Просвіта" у Львові.** За минулий рік видавнича комісія львівської „Просвіти" видала і розіслала даром усім своїм членам десять книжечок: 1) збірничок, де видруковано: а) поему О. М. Маковея *„Воскресла Україна"*, б) оповід. Б. Лепкого „За що?" в) „Сільські знахорі та баби—шептухи" за М. Левицьким подав Є. О., г) поезія Є. Бобенка „Отаман" та д) жарт за Раєвським „Як наші ратують?"; 2) збірник п. з. *„Тарасові Поминки"* (в 46 роковини смерти Кобзаря) містить: а) вірш Х. Алчевської: „На спомин Т. Шевченка", б) розвідку Я. Веселовського: „Т. Шевченко" (з ілюстр.), в) Т. Шевченко: „Перша молодість", г) Др. Ів. Брик: „Кирило-Методієвське брацтво" (з ілюстр.), д) Т. Шевченко: „За байраком байрак" (з ілюстр.) е) Яр. Веселовський: „Шевченко між народом" (з ілюстр.), ж) Т. Шевченко: „Мені однаково", ж) Ол. Іванчук: „Про товариства ім. Шевченка" і) Т. Шевченко: „Заповіт", 3) збірку: а) оповідання Ос. Маковея *„Добрий інтерес"* (з ілюстр.), б) розвідку Ів. Петрушевича „Які крамниці закладати?", в) оповід. Н. Лєскова „Брамадита і Радовин" в перекладі Яр. Веселовського (з ілюстр.), 4) збірку, що містить: а) оповід. Ів. Левицького *„Невинна"* та б) розвідку Яр. Веселовського „Воздушними шляхами" (з ілюстр.); 5) збірку, де видруковано: поему Ст. Руданського *„Павло Полуботок"* з картиною А. Волкова: „Царь Петро І у гетьмана Полуботка, б) Яр. В-го „За вольности України", в) оповід. О. Стороженка „Вуси"; 6) переклад оповідання Любич-Кошурова „В турецькій неволі" (з ілюстр.); 7) збірник, зложений в *пам'ять 250-тих роковин смерти гетьмана Богдана Хмельницького*, містить: а) вірш М. Чернявського „Богданова слава" б) розвідки. Д-р Ол. Сушка „Богдан Хмельницький", в) вірш Т. Шевченка: „Суботів"; 8) збірник „Жіноча доля", в якому видруковано: а) вірш Ів. Франка: „Жены рускія", б) розвідку О. Іванчука: „Жіноча доля" (з ілюстр.), в) вірш В. Лужанської: „Свати", г) оповід. Наталії з Озаркевичів К. „Гануня—зі споминів мійської служниці" (з ілюстр.), д) поему Б. Грінченка: „Галіна"; 9) гумористичне оповідання Т. Бордуляка: „Майстер Федь Триндик"; 10) збірку, яка містить: а) розвідку Ол. І. „Нові часи" (з 5 ілюстр.), б) оповід. Ст. Ковалева: „Моя перша їзда силою пари" (з 2 ілюстр.), в) розвідка Е. Амічіса: „Голандия" (з ілюстр.), г) сміховинка С. Яричевського: „Як Сніжко щось по ночи водило і що то було?" (з ілюстр.).

Крім цього видавнича комісія львівської „Просвіти" в минулому році видавала свій орган *„Письмо з Просвіти"*, де друковалися статі белетристичні та науково-популярні, економичні розвідки і поради господарські та торговельні.

Цікавіші статі та розвідки, а також кращі поезії, які друковалися в „Письмі з Просвіти", складалися в окремі збірнички, які виходили під назвою *„Просвітних листків"*. Цих листків за минулий рік вийшло 12.

За кордоном.

ШВЕЙЦАРІЯ.

Становище росіян в швейцарських університетах. З місяць тому в женевському університеті було виставлено оповістку, що кожний студент підчас імматрикуляції повинен показувати permis de séjour і що для чужинців плату за лабораторії підвисшено на 20 процентів. Дуже лехко зрозуміти, що зроблено це головним чином проти російських студентів, бо їх скрізь величежна більшість (в женевському університеті 60 процентів всього числа учнів). В Женеві до російських студентів ставляться ще милостиво, а вже в Берні, напр. треба обовязково мати заграничного пашпорта і через це емігранти вступати на університет у Берні не можуть. Permis de séjour —це внутрішній пашпорт, обовязковий для всих жителів кантона; чужинцям його видають після того, як буде показано заграничний пашпорт, метричне або шлюбне свідоцтво, або „иншій відповідний документ" під заклад 300 карб. або поручительство швейцарського громадянина. Ті, що живуть в гостинницях і в пансіонах, взагалі багата публіка, можуть на протязі одного місяця жити без pormis de Séjour.

Всі ці заходи викликали страшенний переполох серед російського студентства. Посилали депутацію до ректора університета і од нього довідалися, що університет тричі висловлювався проти цих заходів, і що їх заведено проти волі професорської колегії. На студентському зібранні 13 апріля було постановлено подати петіцію про скасування цих правил і тепер збіраються підписи під двома петіціями.

ОСТАННІ ВІСТИ.

(По телеграфу та з газет).

Державна Дума.

ПЕТЕРБУРГ, 1. Засідання починається в 11 г. 10 хв. Предсідатель Хомяков. Оголошуються біжучі справи. Соц.-дем. з червоними квітками в петлицях. Приймаються після докладу редакційної комісії і передаються в Держ. Раду законопроекти про ствердження статутів рижської художеств. городської школи і харьківського худож. училища.

На черзі обмірковується бюджет мін. вн. справ. Сінадіно в промові звернув увагу на незабезпечність поліції з матеріяльного і службового боку, а при таких обставинах на поліційну службу путящі люде йдуть як виключність (шум з правої).

В 1 год. дня об'явлено перерву.

Засідання починається в 2 год. 14 хв.

Промовляють Гегечкорі, Томашевич, Сагателян, Маціевич. Останній боронив католицьке духовенство і визнавав, що барона Роопа усунено з посади несправедливо, а Тичинін називає діяльність барона Роопа не відповідною державним „началам".

В 4 г. 25 хв. перерва. Засідання починається в 4 т. 49 хв.

Пергамент в промові висловлює думку, що уряд для ствердження свободи і права поділив країну на наших і не наших. Нашим все дозволено, а не нашим щитається провиною їх істнуваннє. Із вірного друга свободи і права закон повернуто на прислужника „низменныхъ политичнихъ разсчетовъ" (оплески лівої). Думбадзе, Гершельман і Каульбарс—це не окремі особи, а сумарна внутрішня политіка міністерства.

Діяльність уряду.

ПЕТЕРБУРГ, 30. 29 апр. рада міністрів ухвалила для подачі в Державну Думу внески: міністра юстиції—про підвищення кари за кражу коней і великої домашньої худоби; міністра внутр. справ—про затверження правил про з'їзди представників од біржевих товариств.

Височайше затвержено особливий журнал ради міністрів в справі оберігання промислових багацтв на Далекому Сході.

Поміжвідомственна нарада в справі розповсюдження в Росії минерального задобрювання ґрунтів признала, що між иншим, бажано було б щоб цю роботу правительство провадило разом з земськими і др. громадськими установами,—що треба б організувати гуртові спроби, поміч від уряду місцевим громадським установам, організацію популярних лекцій, зразкових спроб на місцях, заведення в селах при народніх школах зразкових участків, вживання туків (задобрювання) і організацію державного, земського дешевого дрібного довгострочного кредіту для закупу мінерального задобрювання і т. и.

Діяльність адміністрації.

ПЕТЕРБУРГ, 30. Міністр залізних доріг Шауфус потребував од залізниць негайно прислати оцінку праці служащих жінок.

По скарзі вологодського губернатора сенат скинув з посади повітового маршалка бувшого члена 2-ої Думи Волоцького за належність до к.-д. партії.

Судові справи.

РИГА, 30. Окружний суд, розглянувши справу про гибель парахода фирми „Аугсбург-Вільма", на якому позаторік 16 мая зробилась катастрофа і коли загинуло 11 чолов. і 2 жінки, приговорив власника парахода до тюрми на 3 міс., а експедитора фирми до арешту на півтора міс. Капитана виправдано. Гражданську позву на 5000 карб. інженера Макарова, жінка якого загинула на параході, задоволено.

ОДЕСА, 30. Судова палата приговорила 3-х членів партії с.-р. на заслання за те, що вони згуртувалися в товариство для того, щоб зірвати в Олександрії пароход „Королева Ольга", хоч підсудним і не вдалось нахилити команду і адміністрацію парахода до забастовки.

ПЕТЕРБУРГ, 30. Після протесту прокурора сенат одмінив приговор петербурзького окр. суда, який приговорив на 8 міс. до тюрми „союзника" Яковлева—убивцю робітника.

ПЕТЕРБУРГ, 30. Петербурзький окружний суд приговорив на 5 літ до арештанських рот бувшого реалиста Малова, що вкрав з ювелірної крамниці 14 карб. і залякував тоді „бомбою" з чорного хліба.

ОДЕСА, 30. Розглянуто справу: преподавателя реальної школи Рженішевського, прив.-доц. Козанецького, дворянки Гернет, вчителя з Сквирі Балдіна і пом. присяжного адвоката Штейна аа участь в у всеросійській спілці учителів. Рженішевського обвинувачувано ще й за переховування книжок і відозв народ.-соц. партії. Рженішевського присуджено на 6 м. до тюрми, а инших виправдано.

РИГА, 30. В процесі газенпотських революціонерів виявилось, що при сутичці їх з військом під Найгороскопом в 1905 р. було 10.000 членів народньої гвардії, з яких згинуло 100 душ.

АСТРАХАНЬ, 1. Судова палата, після 2-х денного розгляду справи про знущання адміністрації тюрми над в'язнями, приговорила смотрителя тюрми і його підручного на 8 літ, а 5 доглядачів на 5 літ у каторгу; фотографа і канцеляриста на $1^1/_2$ роки в арештанський виділ, а лікаря—усунуто з посади.

Смертна кара.

ПЕТЕРБУРГ, 30. Покарано на смерть двох робітників, що обвинувачувались за кражу.

Труси та арешти.

ПЕТЕРБУРГ, 30. Поліція викрила в „союницьких" чайнях тайний продаж горілки.

У Вятці, у депутата Астраханцева (соц.-дем.) зроблено трус, поламано скрині і забрано листи.

ПОЛТАВА, 30 Щоб виявити членів „лігі", зроблено арешти серед учнів.

Убивство.

ТИФЛІС, 1. В робітничому кварталі „Нахаловка" вбито Сухушвілі, колишнього редактора грузинської газети „Цхаро". Убивців було 5. Одного затримано.

Чутки про одставку міністрів.

ПЕТЕРБУРГ, 30. Пішли чутки, що міністром фінансів замісць Коковцева буде назначено члена Держ. Ради Тімірязева, а замісць Шауфуса—депутата Н. Л. Маркова.

Балакають також про назначення члена Держ. Ради Таганцова міністром народної просвіти і про одставку міністрів Редігера і Шіпова.

З'їзд.

МОСКВА, 30. В маї місяці відбудеться з'їзд представників правої преси, на якому будуть обмірковуватись питання про видання трьох нових чорносотенних газет. З'їзд дозволено начальством.

У Фінляндії.

ГЕЛЬСИНГФОРС, 30. Фінляндський сенат звернувся з заявої до фінляндсько-

---

у день було раз—17, другий раз—13, а взагалі в день рідко коли буває більш 8—10 градусів морозу, то б то тільки кілька день за цілу зіму неможна „верендувати", лежати на дворі на рундуках. В январі та феврали середня t^0 (за цілі сутки) була од 1^0 і до 10 морозу, в марті од 2 тепла до 6 морозу. А разом з тим в Закопаному незвичайно малий процент вохкости: 2—3%. От через те-то, незвичайно сухе повітря, тут і вилічуються та поправляються сухітники. Раз або два на місяць бувають вітри,—особливо поганий, так званий, „гальний" вітер з гір. Тоді бува таке, що здається от-от перекине будинок; буває таке, що не дасть спати цілу ніч, бо підчас тієї бурі воздух ще рідчий стає і кров тоді тиснеться дужче з організму та робить чоловіка розбитим, слабим. Тоді часами, буває, й кров показується з горла у тих, хто має нахил до того. Як тільки почався той „гальний вітер", то найкраще—лягай у ліжка і не ворушся. Але таких днів за зіму буває лишень кілька, то якось з тим можна погодитися. Найкращий час в Закопаному для хворих—це з половини ноября і до марця. Буває ще й марець добрий. А вже квітень—то не зіма, не весна, і краще б на цей час утікти.

Чимала хиба Закопаного та, що немає каналізації, та й ліхтарі на улиці нагадують Сквиру або Таращу. Та незабаром і з цим буде краще—з осени мають, вже завести—електричне світло. Водопроводи проведено з горяних джерел вже кілька літ тому. Усі такі придбання (світло, вода, шосе та инше) оплачують „гості", бо з кожного приїзжого береться 12 корон (коло 5 карбованців) „такси" за рік. Грошей є доволі, та лихо, що порядкують ними люде, переважно „гуралі", які зовсім не бажають, щоб Закопане було добрим курортом для сухітників. „Гуралі" наживаються з літніх гостей (зімою хворих буває коло тисячі, а літом—аж 7 тисяч), бо з хворих пожива мала: лежать собі як колоди та тільки воздух отруюють. А коли Закопане так опорядити, що зімою почне втроє-вчетверо більш приїзжати хворих, то тоді боятимуться здорові люде літом приїздити та в тих самих покоях жити, де зімою бацилісти вилежувались. Тим то вони не дуже дбають, щоб Закопане мало зімою усі вигоди...

Про те, як дорого коштує життя в Закопаному, говорив я в одному з давніших своїх листів. Взагалі, треба правду сказати, життя тут не дешеве, бо усячину, навіть їжу, треба аж з Кракова (7 годин їзди залізницею) постачати. Через те дере кожен, хто тільки в Бога вірує. Пансіон (хата, їжа, опал, світло) коштує од 6 корон на день, то б то найдешевш 75—80 карб. місячно. А як хто приїздить поважно хворий, так що місяців 2 треба добре таки з докторами та лікарствами приятелювати, то клади ще карбованців з 50. Та й без докторів, навіть, треба класти не менш 100 карбованців на місяць, бо, особливо на початку, чимало усяких несподіванок буває: то „такса" (5 карбованців), то „лежак" з матрацом купи (карбованців коло 10), то знов бараницю, щоб кутатися нею на рундуку (карбованців 10—15), то ще щось, не кажучи про хронічні видатки на прачку та пошту.

А все ж таки, як порівняти, що обходиться чоловікові, наприклад, такий „курорт" як Ялта, де готові тебе до сорочки обдерти, а вигод і на макове зерно немає, то Закопане виглядатиме такою дешевинкою, що й не сказати. Бо тут хоч беруть, то за те справді щось дають, а у тій Ялті:

„Все дай и дай—
И прямо въ рай",

та й то ще родичі мусять з півсотні дати, щоб на Аутське кладовище соблаговоли винести.

На цьому й кінець моїм листам з Закопаного. Дякуючи йому рушаю далі в світа, може не дуже й далекі, і не трачу надії, що ще раз до нього не завітаю.

В. Доманицький.

Закопане, 30/IV 1908.

го ген.-губ. з приводу трусу, зробленого російським воєнним отрядом в селі Хабалі.

За кордоном.

ОМАША (штат Небраска), 30. Підчас великого урагану згинуло 29 апр. 12 душ; багацько покалічено. Пів міста Луїсвіля зрівняно за землею.

ПЕТЕРБУРГ, 30. Замітне втихомирення на о. Криті привело правительства 4-х держав, які доглядають ладу на острові, до думки, що наступив час повиводити військо чужостороннє, яке стоїть на Криті з 1897 р. На підставі цього консули, з доручення своїх урядів, вручили верховному комисарові ноту, в якій виявляють намір держав почати з 15 іюля вивод війська з Криту. Комисар того ж дня оповістив людність про це окремою декларацією, що справила на людей як найкраще враження.

АФИНИ, 30. Преса вітає полагодження критського питання. Газети дуже хвалять діяльність верховного комисара Заїміса.

ШАНХАЙ, 1. Гарно озброєні загони революціонерів, що згуртувались у Тонкині, ввірвались в провинцію Юнан. Настрій в Юнані тривожний, бо нема добре муштрованого війська. Сусідні провинції получили приказ послати туди військо.

Бібліографія.

Микита Шаповал. Сни віри. *Поезії. Збірник перший. У Харькові, 1908. Стор. 144. Ціна 75 коп.*

Микита Шаповал випустив перший збірник своїх віршів під заголовком—„Сни віри". В першому, прологовому вірші збірника він з пафосом заявляє, що, мовляв,—

Ці сни в мені давно були:
Як в голові рясніли квіти
І, сном поезиї повиті
У серце пахощі лили!
Ці сни давно були...
(„Сни віри", стор. 3).

Та на читача цей збірник його „Снів віри" далеко не справляє того враження, якого сподіваєшся від його зразу. Занадто від де-яких річей оддає прозою змісту й неспівучістю.

О, подруго моя! навіщо
До тебе тут звертаюсь я,
І лиш марную в покликах свій голос віщий,
Свій спів, ніжніший більш, ніж в солов'я—
Навіщо це,—о, подруго моя?
(„Вечірній дзвін", стор. 26),—

на псевдокласичний манір вигукує автор, не помічаючи, що це ж самі слова й слова. У другому місці він таке знов виспівує:

Ми й досі згадуєм той день—
Великий день жалів надхнених,
І щирих молитов спасених
І сумно-радісних пісень...
Ми й досі згадуєм той день.

Тебе узято у ночі...

Той день розлуки був для нас
Святками сліз і поривання,
Тріумфом страждань і кохання;
Великдень гимнів був для нас
Той незабутній чести час!
(Згадка минулого", стор. 46).

Правда, автор признається, що „творити" він почав зовсім не через те, що може почув у собі „іскру Божу" й не міг довше мовчати. Ні,

Я почав тоді співати,—

каже він,—

Як загрюкало над нами,
Як братів моїх із хати
Вели, скутих кайданами.
(Стор. 43).

Це дає де-яке пояснення взагалі для всіх поезій д. Шаповала. В останньому вірші збірника, що є немов би епілогом до всіх „Снів віри", про свої поезії автор каже:

Мої писання не пісьні,
А крик душі несамовитий...
Ох! „згуки"... „рими"... Сльози це рясні!
Це смутком дух повитий!
(Стор. 142).

Усього в своєму збірнику „Сни віри" д. Шаповал зібрав 94 вірші, що написано протягом 1906—7 і сього 1908 року. Це—поезії на громадянські теми, змісту еротичного і так хвилеві настрої, які, треба признатись, авторові найкраще і вдаються („Ранок", „Вечірній спів"). Опріч того в збірнику, між иншим, подано невеличкі переклади з Гейне („Рибалонька"), Лермонтова („Янгол", „Верховини гірні"), А. Толстого („Було то рано по-весні") і Язикова („На морі"), що зовсім нічим особливим не визначаються.

Г. К.

Театр і музика.

— **Вечір „Просвіти".** 30 апріля в народній авдиторії відбувся черговий вечір „Просвіти", присв'ячений творам Івана Франка. Вечір цей неможна назвати вдачним. Дехто з запрошених виконавців зовсім не прибув.

Вечір роспочався тепло написаним рефератом Ів. Стешенка про заслуги Франка, як українського письменника, ученого і громадського діяча.

„Гвоздем" вечора був спів славетного артиста О. Філіппі-Мишуги, („Не жахайся, не лякайся"—арія з оп. „Утоплена"), якому піднесено було арфу з свіжими квітками.

Окрім того співали сольні речі дд. Влодек та Ярославський і в квартеті („За сонцем хмаронька пливе") дд.-ки Поклад, Слободнякова, дд. Павловський і Файнштейн.

Декламували твори Ів. Франка д-ки Дорошенко, Старицька і дд. Матковський та Цимбал.

Окрім того д-ка Вонсовська в супроводі роялю програла на скрипці „Українську рапсодію" муз. М. В. Лисенка.

Всім співцям аккомпонував М. В. Лисенко.

Публіка всіх виконавців приймала дуже тепло.

Нажаль авдіторія була далеко неповна.

Б.

— **Український театр у Вороніжі.** 27-го апріля у Вороніжі роспочала свої вистави українська труппа під орудою д. Л. Сабініна. Для першого разу виставлено було „Крадене щастя" і „На хуторі". Театр був мало не повний. Труппа пробуде у Вороніжі не довго.

Нещодавно тут склався гурток українців-аматорів, котрі виставляли „Безталанну".

— **Труппа „Гаркуна-Задунайського" в Костянтинограді** (на Полтавщині). Вже згадувалося в „Раді" про те, що у нас грала „русско-малорусская" труппа д. Л. Григоренка. Ця труппа покинула Костянтиноград 22-го апріля, програвши таким чином цілі святки. Виставляла вона здебільшого всяке дрантя, але ось святами стала виставляти поміж цим і добрі речі, напр. „Евреї" Чирикова, в перекладі Л. Пахаревського, „Ворог Народа" Ібсена в пер. М. Загірньої. Не будемо вже говорити про виконання пієс, про це вже згадувалося, але варто звернути увагу ще ось на який бік справи. Щоб заманити як-найбільше публіки д. Григоренко після кожного спектаклю уряжав ще спеціяльні танці з серпентином, летучою поштою, то що. Та й цього мало було д. Григоренкові. Він ще иншого добрав способу. Він вигадав роздавати „подарки". Було це ніщо инше, як льотерея. Кожний, хто взяв білета на виставу, мав право на одну або й більш контрмарок, дивлячись по тому, за яку ціну взяв квіток (хто взяв, напр., білет 1-го ряду, мав право на 6 таких „жеребків"). Уявіть тепер собі—після „Евреїв"—„безперервні" танці, „в котрих бере участь вся труппа", після „Ворога народові"—„подарунки"!..

Ладько.

— **Українська труппа В. Є. Грицая** цими днями приїздить на два спектаклі в г. Гадяч (на Полтавщині). Виставлено буде „Панну Штукарку" і „Запорожця за Дунаєм".

ДОПИСИ.

(Од власних кореспондентів).

М. БРУСИЛОВ, радомиського пов. (на Київщині). Пошість переселення прокинулась і у нашій околиці. Селяне сусідніх сіл десятками беруть пашпорти і через те, що дешевий тариф на де-який час припинено, їдуть своїм коштом шукати в сібірських тайгах щастя. На жаль, ще нічого не маючи в руках, вони спродають своє майно, щоб мати гроші на далекій путь. Що буде, як вони повернуться до дому без всякого результату?

Весна у нас зразу була холодна. Ляпав дощ і часто брав приморозок. Через це ціна на хліб знов була піднялась. Але цими днями встановилась тепла погода і озимина стала кращою, через це й ціна на жито зменшилась.

—

СТ. САГАЙДАК (київо-полтав. залізн.). З 25 апріля на ст. Сагайдак почали натовпом прибувати переселенці—селяне з околишніх міст; найбільше з Білоцерківки, Остапья, Балаклеї та Степанівки хорольського повіту. Більшість з цих переселенців їде в томську губ. та акмолинську обл., і забірають з собою увесь інвентарь: плуги, борони, діжки, ночви, сита, прядки, гарби, або до них полудрабки. Всі переселенці давно вже чекають собі вагонів для нагрузки у дорогу, але й досі невідомо, коли вони вирушать у дорогу; їх затримують через те, що за Челябинськом повідь зруйнувала залізницю.

До початку мая прибуло на станцію семей більше 60. Малечі самої, що від грудей і до 7 літ, рахується більше восьми десятків. Матері з дітьми так загатили залу 3 класу, що пассажирі ніяк не пролізуть до буфету, і буфетчик дуже ремствує за це на переселенців. Через душне, попсоване повітря, діти почали хоріти і галасувати ще дужче. Для хорих прибув залізничий хвершал.

—

С. МЕЧИСЛАВКА, балтського повіту (на Поділлі). Невеличке наше село розстелилося по долині. По обидва боки цеї долини рядком стоять глиняні біленькі хатки, а поміж ними зрідка красуються такі ж само хатки, але обмазані не білою глиною, а закрашеною зеленою. В цих то зелененьких хатах і живуть не прості мужики, а „панове шляхта", як сами вони себе величають. Це, звичайно, простісінькі селяне, але вони не мають наділу і через те звуться „вольножителями-шляхтичами". Останньою назвою вони дуже тішаться і вихвалюються перед мужиками.

Коли ж приглянемося до їх життя, то побачимо, що воно мало чим ріжниться од життя решти селян, побачимо, ту саму бідноту, неосвіченість, некультурність, що і в селян. Про те наша шляхта не хоче миритися з цим, а ставить себе на вищу ступінь від селянина—мужика, кажучи, що вони—дворянського роду.

Таке своє походження шляхтичі хотять показати і вбранням, і коверканням своєї мови на польський лад.

Не дивлячись на свою схожість з односельчанами, шляхта завжде глузує над ними. Як тільки якийсь шляхтич зробить щось паскудного, то другий і каже йому: „Це може зробить мужик, а тобі, шляхтичеві, не подобає".

Ця ріжниця прищіплюється ще змалку. Навіть діти не можуть поладнати поміж собою і коли зійдуться одні з другими, то зараз поміж них починається бійка.

—

ВЛАДИКАВКАЗ, Терської области. 19 апріля тут трапилась трагична подія. Недалеко від города, коло сел. Гізель, були ночні маневри усіх частин гарнізону. О півночі одну роту апшеронського полка, котра була собі десь нарізно від других рот, обступили з усіх боків верхи на конях якісь тубольці. Нічого не сказавши, вони почали стрілять на салдатів. Офіцер, котрий, командував тією ротою, спершу думав, що то свої, але потім усі побачили, що тубольці стріляють бойовими патронами. Наслідком того стріляння була смерть одного солдата.

У салдатів не було зовсім бойових патронів і офіцер зразу ж скомандував солдатам кричать „ура" і йти „в штики". Але тубольці не переставали стрілять і салдати мусіли розрізнитись, щоб ті не так попадали в них. Було дуже поночі і тубольці перестали стрілять. Насилу пощастило якось подати звістку до инших рот, котрі були на той час не дуже далеко і не забарилась негайно прийти їм на поміч, але ні одного злочинця не вдалося впіймати. Вони всі зразу розлізлися, як миші; їх справді таки й трудно одрізнить від козаків, які носять таку саму одіж, як і тубольці

В убитого солдата дома зосталися жінка й двоє діток. Йому цієї осени треба було вийти в запас.

В понеділок, 21 апріля, його було поховано. Всі гулящі в той день салдати апшеронці та офіцери проважали його на кладовище. На могилу покійного було покладено більше двадцяти вінків.

Особливо велике враження зробила ця смерть на салдатів.

Того ж таки дня, коли було вбито салдата, у сел. Гізель послано аж дві роті апшеронського полка на екзекуцію.

Листування редакції.

Д-ю М. Мандриці. „Історія одного брацтва" не піде.

Вороніж, С. А. Чумакові. За привітання дякуємо. Віршів не надрукуємо.

Москва, д-ці Івановій. Вірші не будуть надруковані.

Полтава, Гаєвому. „Думи", „Наші часи"—не надрукуємо.

С. С. Мушта. Віршів не надрукуємо.

Пирятин, Бурлаці. Ваші дописи ми передали одному з своїх співробітників, який може покористуєтьcя з них.

Д. Зіньківському. „Самосуд" та „Шумить вітрець"—не будуть надруковані.

Самарська губ., К. Гай. „Балачки" не підуть.

Д-ю В. Недомові. „Дочка" ваша по змісту—річ не погана, тільки форма в неї недоладня.

Невідомому автору. Ваші вірші „Лоша і кінь" для нас негодящі.

Д. В. Чирці. Скористуватися вашими „Филинами життя" не можемо.

Календарні відомости.

П'ятниця 2 мая. Св. Афанасія вел., перенесення мощ. св. кн. Бориса і Гліба.
Сх. сон. 4 год. 13 хв., зах. сон. 7 год. 40 хв.

ПАРАХОДИ.

1) Київ—Катеринослав. Відходять кожн. дня.
З Київа . . . . . 9 г. р, і 5 г. по півдні.
„ Катеринослава . 8 г. р. і 5 г. по півдні.
2) Київ—Гоміль.
З Київа . . . . . 9 г. р. і 2 г. дня.
„ Гоміля . . . . 8 г. р. і 1½ г. дня.
3) Київ—Чернігів.
З Київа . . . . . 5 г, по півдні.
„ Чернігова . . . 6 г. вечора.
4) Київ—Пінск.
З Київа . . . . . 10 г. ранку.
„ Пінска . . . . 9 г. ранку.
5) Київ—Чорнобіль.
З Київа . . . . . 10 г. р, і 6 г. вечора.
„ Чорнобіля . . . 8 г. веч. і 8 г. ранку.
6) Київ—Могильов.
З Київа по понеділкам, серед., п'ятницям і суботам в 2 год. дня.
„ Могильова по неділям, вівторкам, четв. і п'ятницям в 6 год. ранку.
7) Могильов—Оршанськ) кожного дня.
8) Гоміль—Вітка . .)

Увага: 1) Окрім почтово-пасажирських параходів по всіх лініях будуть ходить товаро-пасажирські і грузові парахоли.

Редактор П. Павловський.
Видавець Є. Чикаленко.

Оповістки.

У ЖИТОМІРІ передплачувати і купувати нарізно „Раду" можна в українській книгарні В. Савинського, Бердичівська вул. р-21-23

Молода дівчина українка шукає місця до дітей з шиттям, можна на виїзд. Караваївська, 41, кв. 17. 3—195—3

На час літніх вакацій учень учительськ. інституту шукає уроків на виїзд. Готує, крім чужих мов, по всіх предм. курсу середніх шкіл. Адреса: Глухів, Черн. г. Дом Колоніує, В—у. 5—185—5

Продається повний комплект ЖУРНАЛА
„Нова Громада"
за рік 1906 (12 книжок).
Ціна з пересилкою 3 р. 50 к.
Адресувати: Київ, контора газети „РАДА" В. Підвальна, 6. р-186-8

Нове видання:
Видавництво „ВІК".
А. Кримський.
ПАЛЬМОВЕ ГИЛЛЯ.
ЕКЗОТИЧНІ ПОЕЗІЇ.
Частина друга
(1903—1908). № 8, вип. II.
—о ЦІНА 40 КОП. о—
Склад видання в „Українській Книгарні", Київ, Безаківська, 8. 6-183-6

Вийшла з друку і продається нова книжка:
М. Н. БОГДАНОВ.
Як іде життє в світі.
(Оповідання старої миші).
ПЕРЕКЛАВ ЮР. СІРИЙ.
Ціна 6 коп.
Купувати можна: в книгарні Л.-Н. Вістника, Прорізна, 20, в „Українській Книгарні", Безаківська, 8 і по всіх инших книгарнях.
0—194—3

Видання Товариства
„ПРОСВІТА"
у Київі.
1. **Драгоманов В.** Про українських козаків, татар та турків. З додатком про життя Драгоманова. Ц. 8 коп.
2. **Земельна справа** в Новій Зеландії. Переклала М. З. Ціна 2 коп.
3. **Левицький М.** Як рятуватися при наглих випадках та каліцтвах. Ціна 3 коп.
4. **Календарь „Просвіти"** На рік 1907. Ц. 15 коп.
5. **Загірня М.** Як визволилися Північні Американські Штати. Ц. 15 к.
6. **Дорошенко Д.** Оповідання про Ірландію. Ціна 8 коп.
7. **Загірня М.** Страшний ворог. Книжка про горілку. Ціна 5 коп.
8. **Ів. Франко.** Ліси та пасовиська. Ціна 3 коп.
9. **Грінченко Б.** Про грім та блискавку. Ціна 4 коп.
10. **Капельгородський П.** Українці на Кубані. Ціна 5 коп.
11. **Грінченко Б.** Братства і просвітна справа на Вкраїні за польського панування до Богдана Хмельницького. Ц. 5 коп.
12. **Календарь „Просвіти"** на рік 1908. Ціна 25 коп.
13. **Веселка,** стін. одрив. календарь на рік 1908. Ц. 50 к. (Розпродано).
14. **Іваницький Б.** Яри та піски. Ц. 4 к.
15. **В. Лункевич. Перекл. П. Є.** Сем'я у звірів, птиць, комах, риб та гадів. Ціна 10 коп.

ИНШІ КНИЖКИ:
Статут Товариства „Просвіта" у Київі, заснованого в пам'ять Т. Шевченка. Ціна 5 коп.
Теми для книжок. Виробила видавнича комісія Товариства.
Звідомлення Товариства „Просвіта" за рік 1906.
Склад видань у Товаристві „Просвіта" у Київі, Троїцька площа, Народний дім і в Українській книгарні, Безаківська, 8.

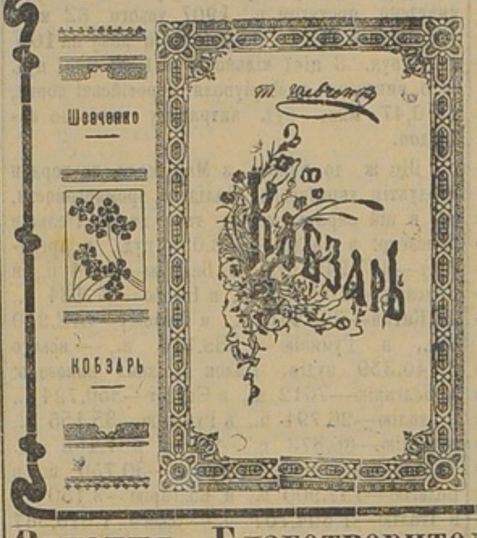

Готові палятурки до „Кобзаря",
якого дає своїм роков. передплатникам „РАДА" з гарного англійського колірового коленкору, друковані золотом і фарбами, можна замовляти в конторі „РАДИ".
Ціна з пересилкою 50 коп., налож. пл. на 10 коп. дорожче. Гроші можна висилати почт. марками.
72—37

Видання „Благотворительнаго Общества изданія общеполезныхъ и дешевыхъ книгъ".

№ 1. Корыстни звирятка: кажанъ, ижакъ та критъ, О. Степовыка (выдання друге, зъ 3 малюнкамы) . . . ц. 3 к.
*№ 2 Про городыну. О. Степовыка (выд. друге) . . . ц. 5 к.
№ 3. Молодыча боротьба, Ганны Барвинокъ . . . ц. 1 к.
№ 4. Орыся, П. Кулиша (зъ 4 малюнкамы) . . . ц. 2 к.
№ 5. Вирна пара, Ганны Барвинокъ . . . ц. 3 к.
№ 6. Бжильныцтво (выд. друге, зъ 23 мал.) Ф. И. Немоловського . . . ц. 10 к.
*№ 7. Оповидання про Антона Головатого, М. Комаря (зъ 5 малюнкамы) . . ц. 5 к. (велен. 10 к.)
№ 8. Оповидання про Тараса Шевченка, О. Кониського (зъ 3 портрет. и 1 малюнкомъ) . . . (велен. 5 к.) ц. 2 коп.
*№ 9. Розмова про сельске хазяйство, кн. IV, Выноградъ, Е. Чикаленка (выд. 2-е, зъ 18 малюнкамы) . . . ц. 6 к.
*№ 10. Розмова про сухоты на рогатій худоби, С. Ваганова . . . ц. 3 к.
№ 11. Выговщына, П. Кулиша (зъ портр.) . . . ц. 2 к. (вел. 5 к).
№ 12. Оповидання про Богдана Хмельницького, М. Комаря (зъ 3 портр. и 6 малюнкамы) . . . (вел. 15 к.) ц. 8 к.
№ 13. Видъ чого вмерла Мелася (про дифтеритъ), Г. Коваленка . . . ц. 3 к.)
№ 14. Оповидання про Ивана Котляревського, Б. Гринченка (зъ 1 порт. и 2 мал.) ц. 3 к. (вел. 5 к.)
*№ 15. Розмова про сельске хазяйство, кн. III, Сіяни травы, Е. Чикаленка (выдання друге, зъ 7 малюнкамы) . . . ц. 5 к.
№ 16. Добра порада, М. Загирни (про скаженыну, выд. друге) . . . ц. 5 к.
№ 17. Оповидання про Євгена Гребинку, Б. Гринченка (зъ портретомъ) . . . ц. 3 к. (вел. 5 к.)
№ 18. Про пошести або дыхи хворобы, В. Имшенецького (выдання друге) . . . ц. 3 к.
*№ 19. Розмова про сельске хазяйство кн. II, Худоба, Е. Чикаленка (выд. 2-е, зъ 20 мал.) ц. 6 к.
*№ 20. Розмова про сельске хазяйство, кн. V, Садъ, Е. Чикаленка (зъ 36 малюнкамы) . . ц. 10 к.
№ 21. Хто робыть, той и мае (про Гарфильда) . . . ц. 6 к.
*№ 22. Розмова про сельске хазяйство, кн. I, Чорный паръ та плодозминъ, Е. Чикаленка (выд. 3-е, выправл. и доповн., зъ 2 малюнк.) . . . ц. 4 к.
1-е изданіе одобр. Учен. Ком. М. З. и Г. И. и допущ. М. Н. Пр. въ библ. начальн. учил. и въ народн. читальни и библіотеки. Премировано Харьк. Общ. Сел. Хоз. большою серебр. медалью.
№ 23. Мудрый учитель (оповидання про Сократа, зъ 2 мал.), М. Загирни . . . ц. 5 к
№ 24. Якъ выгадано машыною йиздыты выд. 2-е, зъ портретомъ Стефенсона), М. Загирни ц. 3 к.
*№ 25. Якъ дбаешъ, такъ и маешъ (про господарство), М. Ганька . . . ц. 3 к.
№ 26. Наймычка, поэма Т. Г. Шевченка (зъ 30 мал.) . . . ц. 3 к. (вел. 10 коп.)
№ 27. Прыгода на хуторі, О. Русова (метеорологія, зъ 18 мал.) . . . ц. 5 к.
*№ 28. Божа искра, оповидання про Рафаэля, С. Русовои (зъ 15 малюнкамы) ц. 5 к. (вел. 10 к.)
№ 29. Катерына, поэма Т. Г. Шевченка (зъ 15 мал.) . . . ц. 5 к. (вел. 10 к.).
№ 30. Ходимо за Нымъ, О. Кониського (зъ 9 мал.) . . . ц. 5 к. (вел. 10 к.).
№ 31. Винокъ (читанка), О. Билоусенка (зъ 120 мал.) . . . 35 к. (вел. 60 к.).
№ 32. Сильськи прыгоды (про выпасы), Т. Рыльського . . . ц. 5 к.
№ 33. У дытыни головка болыть—у матери серце (якъ годуваты та доглядаты малыхъ дитей), Г. Задеры . . . ц. 5 к.
№ 34. Пидъ землею, оповид. про шахты, М. Загирни (вид. 2-е, зъ 8 мал.) . . . ц. 12 к.
№ 35. Оборонець покрыводженыхъ, опов. про Линкольна (зъ портр.), М. Загирни . . . ц. 10 к.
№ 36. Мале та розумне, опов. про мурашокъ (зъ 2 мал.), П. Е. . . . ц. 8 к.
№ 37. Середъ выноградаривъ пивденнои Франціи, С. Русовои (зъ 10 мал.) . . . ц. 6 к.
№ 38. Якъ видкрыто Новый Свитъ, Д. Дорошенка (зъ 7 мал.) . . . ц. 6 к.
№ 39. Товарыськи крамныци, В. Доманыцького . . . ц. 5 к.
№ 40. На громадській роботи (про П. Кулиша). Д. Дорошенка . . . ц. 3 к.
№ 41. Первоучытели славянъ (про Кырыла и Мефодія), А. С—го (зъ 5 мал.) . . . ц. 5 к.
№ 42. Права що-до выборивъ, кн. перша, К. Квиткы . . . ц. 5 к.
№ 43. Права що-до выборивъ, книжка друга, К. Квиткы . . . ц. 5 к.
№ 44. Петрусиновъ сонъ. М. Левицького (зъ малюнк.) . . . ц. 3 к.
№ 45. Звычаи селянські по Полтавщині, В. Василенка . . . ц. 5 к.
№ 46. Украінський букварь С. Русової . . . ц. 10 к.
№ 47. Початки науки про права конституційні, К. . . . ц. 8 к.
№ 48. Як люде живуть у Норвегії, С. Р. . . . ц. 6 к.
№ 49. Оповідання про Вука Караджича, А. Веретельника . . . ц. 5 к.
№ 50. Смерть за правду (про І. Гуса) В. Доманицького . . . ц. 5 к.
№ 51. Про старі часи на Україні, М. Грушевського (зъ 40 мал.) . . . ц. 20 к.
№ 52. Про народоправство. Кн. І. Скаренка . . . ц. 6 к.
№ 53. Як розводити сосновий бір на піску. П. Бородаевського, з малюнками . . . ц. 10 к.
№ 54. Химія. Мазуренка, з малюнками . . . ц. 15 к.
№ 55а. Ветеринарні поради. Книжка 1. Зверхні хвороби. В. Корольова. З малюнками. ц. 12 к.

Ці книжки продаються книгарям за знижкою 40% на готові гроші, або 30% на комісію. Рахунки при останній умові зводяться двічі на рік: у січні і липні місяці кожного року.

Благотворительное общество изданія общеполезныхъ и дешевыхъ книгъ.
С.-Петербургъ, Почтовый ящикъ № 261. гд-44-14

Друкарня 1-ої Київської Артілі Друкарської Справи. Трьохсвятительська 5. Телеф. 1069.